

Doryphorie (spydbærere) i den græske astrologi

- en tabt dimension i tydningen

Susanne Denningsmann har skrevet en vigtig doktorgrad med titlen: Die astrologische Lehre der Doryphorie : eine soziomorphe Metapher in der antiken Planetenastrologie (541 sider).

Hun undersøger begrebet spydbærer tilbage fra persiske konger og frem til den græske og latinske verden i hellenismen. Spydbærere er kongens beskyttere, en garde (body-guards) dedikeret til formålet. Spydbærere afspejler gennem deres prompt og styrke kongens eller herskerens position, og samtidig var de mellemlid mellem kongen og folket. Hun påviser, hvordan begrebet er gledet ind i den græske astrologi – og sporer også begrebet i arabiske og indiske astrologiske tekster. Det er primært solen, dvs. kongen, og dernæst Månen (dronningen, øvrigheden), der har spydbærere (beskyttere, bodyguards) som i den virkelige sociale verden. Begrebet spydbærer er derfor et socio-morfisk begreb, dvs. en social form integreret i astrologien. Spydbærere bruges bl.a. til at bestemme, hvilken social position man opnår i samfundet (se senere).

Astrologisk bestemmelse af spydbærere

b. Die Bedeutungen der Begriffe ἑῶα ἀνατολή, ἑσπερία ἀνατολή, ἑῶα δύσις und ἑσπερία δύσις

Denningsmann finder, at ovenstående fire græske begreber er helt central for forståelsen af teorien omkring spydbærere. De fire græske ord betyder morgenopgang, morgenedgang, aftenopgang og aftenedgang. Nedenstående grafiske tegning bruges til at illustrere begreberne.

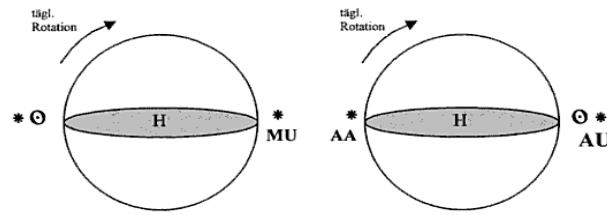

Abb. 39a: H: Horizont MA: Morgenaufgang
MU: Morgenuntergang

Abb. 39b: AA: Abendaufgang
AU: Abenduntergang

Die wahren Auf- und Untergänge finden statt, wenn ein Stern und die Sonne gleichzeitig im Horizont stehen (siehe Abb. a von Abb. 40-43).

Über die sichtbaren Auf- und Untergänge schreibt Autolykos weiter (I praef. p. 214,11-16 Mogenet [Text 106]):

τῶν δὲ φαινομένων ἑφέα μὲν ἐστὶν ἐπιτολή, ὅταν πρὶν τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι ἄστρον τι πρῶτως φανῆ ἀνατέλλον· ἑφέα δὲ δύσις, ὅταν πρὶν τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι ἄστρον τι πρῶτως φανῆ δύνον· ἑσπερία δὲ ἐπιτολή, ὅταν 5 μετὰ τὸ τὸν ἥλιον δύναι ἄστρον τι ἐσχάτως φανῆ ἀνατέλλον· ἑσπερία δὲ δύσις, ὅταν μετὰ τὸ τὸν ἥλιον δύναι ἄστρον τι ἐσχάτως φανῆ δύνον.

1-3 „Von den sichtbaren [sc. Aufgängen] ist ein Aufgang [ἐπιτολή] morgendlich, immer wenn irgendein Stern vor Son-

Morgenopgang: Planeter kan stå op om morgenen og blive synlige, hvis de står op før solen, dvs. er foran solen i zodiakken.

Morgennedgang: Lige før solopgang kan man se de sidste planeter eller stjerner gå ned (bag horisonten).

Aftenopgang: Om aftenen, efter solnedgang, kan man se planeter eller stjerner stige op over horisonten, f.eks. månen. Ligeledes kan Månen, når den bliver synlig, 'trække' en række planeter med sig, så man også kan se dem.

Aftennedgang: Om aftenen når solen går ned, kan den f.eks. 'trække' Merkur og Venus (eller andre planeter) med sig, dvs. de kan være synlige for en kort periode, inden også de går ned.

Synlighed

De fire græske begreber peger altså i retning af synlighed og har deres rod i ren observation. Sammenligner man med den babylonske astrologi, hvad Denningsmann dog ikke gør bortset fra en omtale af solen og månen i Babylon og Egypten, kan man her finde mange ligheder. Den babylonske astrologi var bortset fra dens sidste periode (ofte kaldet den kaldæiske periode) ikke matematisk, men *fænomenologisk*. Det var vigtigt, om en stjerne stod op til det forventede tidspunkt, om en stjerne blinkede eller månen fik en halo. Der er tale om observation, dvs. hvordan det fremtræder for os (for øjet, for sanserne), og det var disse fænomener, der blev tolket.

Den græske astrologi indeholder mange fænomenologiske elementer, men disse elementer bliver underlagt matematik og aritmetik. Derfor kommer der 'matematiske' regler for, hvornår en planet er synlig. Og det er netop de planeter, der er synlige for øjet ved solens op- og nedgange samt ved månens op- og nedgange, som bliver *doryphorie*. Dette er de ældste regler, dvs. hvad de ældste kilder beskriver.

Ældste regler

Solen: en planet som er mellem 15-120 grader foran solen får synlighed, og er derfor spydbærer.
Månen: En planet som er mellem 15-120 grader bagved månen får synlighed, og er derfor spydbærer. Denningsmann argumenterer for, at den ældst kendte astrolog, der beskriver *doryphorie*, nemlig Serapion fra det første årh. f.Kr., anvender nogle af de ovenstående græske udtryk, f.eks. *hesperia anatolê*. Dette referer eksplicit til *synlighed* og betyder derfor mellem 15-120 grader foran solen eller bagved månen.

Relativ position

Det skal understreges, at der altid er tale om *relative* positioner til solen eller månen, dvs. det gælder ikke, at man skal være født om morgenen eller om aftenen for at få spædbærer. Uanset tidspunkt på dagen man er født, kan solen og månen få spydbærere.

Regler for at finde spydbærere

Den græske astrologi er (som så megen anden astrologi) ikke entydig, hvorfor der ikke er en fast konsensus om de astrologiske byggestene inklusiv aspekter og deres tolkning. Dette er ikke overraskende, da astrologien, som vi kender den, dvs. med ascendant, huse og aspekter, dukker op i midten af det første århundrede f.Kr., hvorefter den udvikler sig i hastigt i de følgende århundreder. Susanne Denningsmann trækker særdeles mange kilder frem, som alle divergerer omkring begrebet *doryphorie*. Nogle kilder nævner f.eks. at en spydbærer er mellem 0-120 grader foran solen, mens andre kilder nævner et interval på 15-90 grader. Tendensen i kilderne er også, at Månens synligheds-orbis på op til 120 grader formindskes betydeligt.

I det følgende er gengivet Denningsmanns eget oprids af de vigtigste regler for at finde spydbærere.

wendiges Kriterium darstellt wie bei al-Bīrūnī, kann nicht geklärt werden. Der Horoskopdeuter begrenzt die Speertragung offenbar auf einen Bereich, der kleiner ist als 90° (so Antigonos). al-Bīrūnī nennt 60° als maximale Distanz. Diese Vorstellung könnte auch hier zugrunde liegen.⁸⁰⁵

Über die Bereiche, in denen die Speertragungen vor der Sonne stattfinden, liegen folgende Werte vor:

Serapion	vor der Sonne
Antigonos von Nikaia	vor der Sonne bis 90°
Paulus Alexandrinus	vor der Sonne bis 120°
al-Bīrūnī	sichtbar vor der Sonne bis 60°
Anonymos	vor der Sonne, nicht weiter als ein Zeichen

Folgende Angaben haben wir über die Bereiche, in denen die Speertragung des Mondes stattfindet:

Serapion	hinter dem Mond
Antigonos von Nikaia	hinter dem Mond, maximaler Abstand mindestens das angrenzende Zeichen
Paulus Alexandrinus	hinter dem Mond in demselben Zeichen
Anonymos	hinter dem Mond, nicht weiter als ein Zeichen

(1a) Die Speertragung ist besonders wirksam, wenn die Speerträger der Sonne vorangehen und dem Mond folgen.

In einigen Texten lässt sich eine Auffassung von $\delta\sigma\upsilon\phi\omicron\rho\acute{\iota}\alpha$ konstatieren, in der das Vorangehen bzw. das Folgen der Speerträger kein notwendiges Kriterium ist, aber dennoch als beste Form der Speertragung gewertet wird. Unklar ist, was die konstitutiven Elemente der Speertragung sind. Es handelt

I ovenstående skema kan man se, at den arabiske filosof og astrolog al-Biruni holder fast i, at planeten skal være *synlig*, dvs. den kan ikke ligge i tæt konjunktionen med solen. Det passer godt med at synlighed, hvis der ellers ikke er overskyet, sandstorm etc., indtræder ca. 15 grader før solen. Her skal man huske at på de sydlige breddegrader, kommer natten eller dagen hurtigt. Der er tale om en kort skumringsperiode. For månens vedkommende kan man i ovenstående se, at Serapion fra det første årh. f.Kr. mener, at alle planeter efter månen – vel op til 180° grader – er spydbærere, mens Paulus fra Alexandria siger, at en spydbærer er en planet, som er bagved månen og i samme tegn som denne. Dennyingsmann glemmer her at nævne, at hos Serapion skal planeten være synlig, dvs. mindst 15 grader foran Solen eller 15 grader bagved månen (Hun nævner dette korrekt i sin afhandling side 49).

Skal vi her summe op, hvad der er en gennemsnitlig regel fra antikken, kan man sige, at:

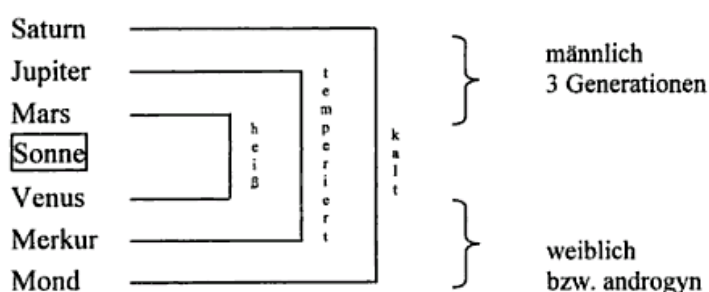
Solens spydbærere skal være mellem $15-75^\circ$ grader før solen.
Månens spydbærere skal være mellem efter månen.

Anvendelse af spydbærere

Inden jeg kommer med flere regler til, hvordan man finder spydbærere (fra astrologen Antiochus), her noget om, hvad man egentlig anvendte spydbærerne til. De bruges til følgende:

- Finde faderens position i samfundet.
- Finde moderens position i samfundet.
- Finde personens egen position og erhverv i samfundet.

I praksis finder Denningsmann, at det kun er i teoretiske tekster, f.eks. Ptolemæus, at reglerne for forældrenes status findes. I alle eksempelhoroskoper på nær et, som er fra en meget sen kilde, dvs. ca. år 800 e.Kr., tydes kun *vedkommendes egen sociale position, aldrig forældrenes*. De græske astrologiske tekster indeholder mange eksempelhoroskoper, cases eller mere empiriske studier, f.eks. beskriver Vettius Valens mere end 40 eksempelhoroskoper i sin *Anthologia*. Forældrene tydes ud fra følgende skema.

Kun Mars, Jupiter og Saturn kan være spydbærere for faderens position, ligesom Venus, Merkur og Månen kun kan være det for moderen. Her gælder at Mars, Solen og Venus har den højeste sociale position (heis), mens Merkur og Jupiter er mellemklassen (temperiert), mens månen og Saturn er 'folket', dvs. laveste sociale klasse (kalt). *Denne regel gælder kun ved tykning af forældre*, ikke for tydingen af vedkommende selv. Endvidere gælder, at såfremt spydbæreren står godt, principielt i et hjørnehus og eget tegn, ja, så peger den mod en højere social position,

Solen og månens betydning for forældrenes status

Det er dog kompliceret at tyde forældrenes sociale position, da man altid starter med en vurdering af solen og månen. Disse er de primære faktorer, mens spydbærere er mere sekundære. Bedst er, hvis begge himmellys befinder sig i et hjørnehus (*kendron*) i horoskopet. Dårligst er, hvis de befinder sig i afledede huse (3., 6., 9. og 12), da disse er de svageste huse. For at tyde forældrenes sociale position må man således kombinere solens og månens positioner i husene sammen med de respektive spydbærere. Ud fra de græske regler kan man differentiere mellem faderens (solens) og moderens (månens) position. Der gælder *ikke* den regel, at solens evt. spydbærere viser hen til faderens sociale position og månens evt. spydbærere viser hen til moderens sociale position.

Man skal her huske, at den græske astrologi generelt lagde stor vægt på styrken af husene. I hjørnehusene får planeter fuld styrke, i faste huse noget mindre, og en planet er altid svag i de 'kollapsende' huse, som er 3, 6, 9 og 12. Da den græske astrologi altid er selvmodsigende, findes der også regler om, at en planet har et specielt hus som tempel, f.eks. har Jupiter 11. hus som

tempel. I 11. hus bliver Jupiter ikke alene stærk, men også ekstra 'god', hvorved dens positive kvaliteter kommer endnu mere frem.

Personens egen position i samfundet

Her gælder følgende regler:

- a) Des flere spydbærere man har, des bedre.
- b) Benefics, dvs. Venus og Jupiter giver højere social position end malefics, dvs. Mars og Saturn. Solen har den højeste position (kan være spydbærer for månen).
- c) Tendensen er, at des stærkere spydbæreren står (især i hus, senere i tegn også), des højere position opnår man.
- d) Erhvervet er forbundet med de kvaliteter, vi normalt kender, f.eks. Merkur som spædbærer er erhverv som skriver, lærer eller handlende.

Senere regler

Senere eller yngre regler finder man hos Antiochus, som levede på et tidspunkt i det 2. årh. e. Kr., sandsynligvis i anden halvdel (han referer bl.a. til Ptolemæus). Disse regler er scannet ind fra hans tekst som jpg-filer. Antiochus videregiver tre regler.

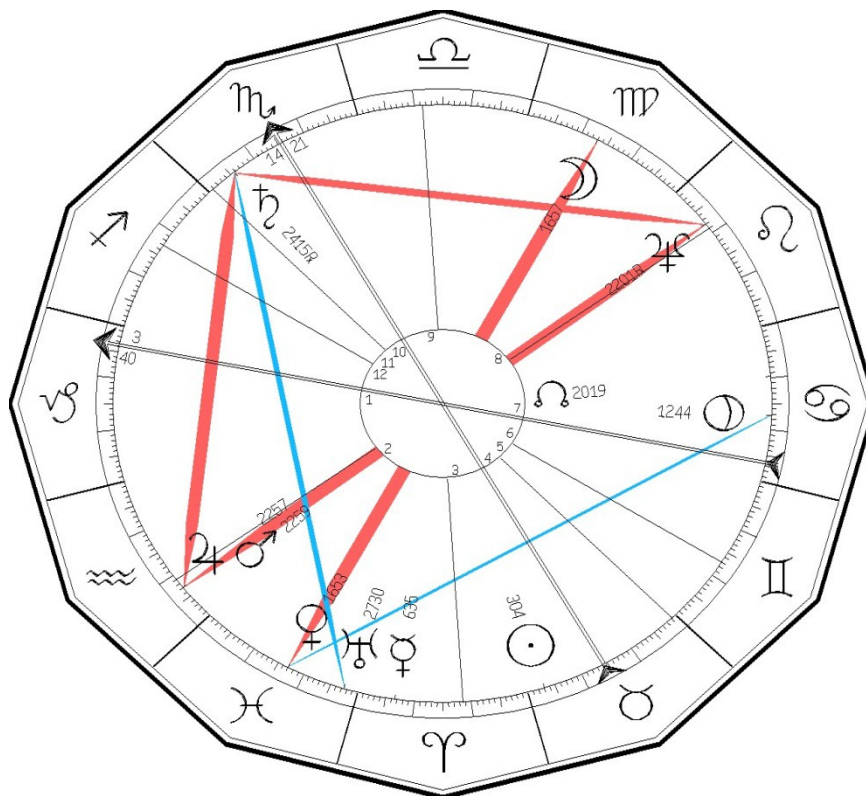
1) Hvis en planet i eget eller ophøjet tegn og aspekteres af en planet ligeledes i eget eller ophøjet tegn, agerer den sidste planet spydbærer for den første, eller omvendt. Her kan en hvilken som helst planet få spydbærere. Denne regel er sandsynligvis den yngste regel, eller den som er kommet sidst til.

2) Hvis solen eller månen er i ascendanten eller 10. hus og aspekterer en planet af samme 'sekt', bliver denne planet spydbærer for solen eller Månen. F.eks. Månen i 10. hus i aspekt til Venus.

Sekt (også kaldet dag- eller natplaneter):

Dagplaneter: Solen, Saturn og Jupiter. Natplaneter: Månen, Venus og Mars. NB: Merkur er ikke med, men kan kun optræde som mediator mellem de to grupper.

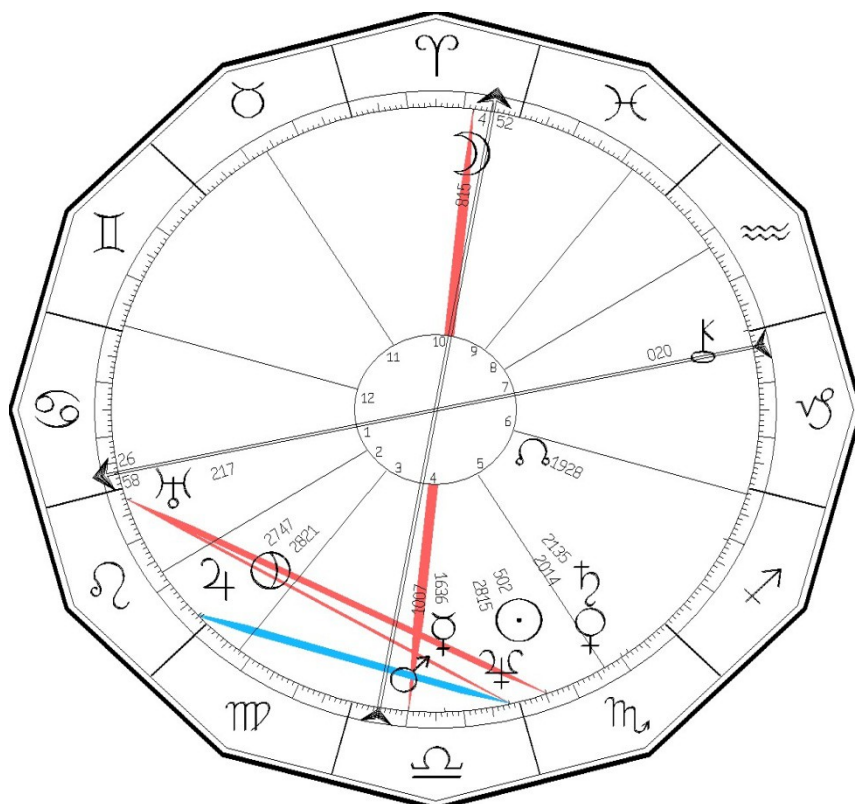
Eksempel 1

Dansk velhaver

Her er det kun solen, som har spydbærere, da der ikke er en planet i samme tegn mindst 15 grader foran månen i jomfru eller i vægt. Solen har ikke mindre end 4 spydbærere og endda 5, hvis man tæller Uranus med. Både Jupiter og Venus er spydbærere, dvs. den en høj social position. Endvidere er Venus i sit ophøjede tegn, fisk. Denne person opnår altså en høj social position. Det skete bl.a. gennem selvstændig virksomhed.

Eksempel 2

Bill Gates

Hos Bill Gates har solen 4 spydbærere, dvs. planeter mellem 15-75 grader foran solen. Neptun er ikke spydbærer, da den er mellem 0-15 grader foran solen. Jupiter som spydbærer er opnåelse af høj klasse i samfundet. Nu vil læseren måske sige at i begge eksempelhoroskoper, sker der noget vigtigt i 2. hus. Jupiter konj. Pluto er altid god for penge i andet hus. Pluto kommer af det græske ord *plutón* på græsk, der betyder rig. Man kender også ordet plutokrati på dansk, altså at pengene bestemmer i politik. Det er korrekt, at Jupiter konj. Pluto i andet hus lover godt for penge, men konjunktionen bliver forstærket af, at Jupiter og Pluto er spydbærere for solen i horoskopet.

Månen har ikke spydbærere efter de ældre græske regler, men hos Antiochus videregives den regel (se ovenstående også), at månen i 10. hus får Mars som spydbærer, da denne aspekterer månen og tilhører den samme sekt (natplaneter). Mars vil derfor ikke skade Månen skæbnemæssigt. Sandsynligvis er Gates en hidsigprop og yderst konkurrencebetonet (Månen i Vædder opposition Mars). Men Mars skader ikke hans karriere (Månen i 10. hus).

Transitter - og spydbærere som beskyttere

En spydbærer er en talsmand for kongen, men også en beskytter (livvagt). I Bill Gates tilfælde vil Pluto i f.eks. negativ transit til solen ikke skade solen synderligt. I 1985-86 gik Pluto i transit hen over solen. Begge år var store gennembrudsår for ham, og mod slutningen af 1986 var den 31-årige Bill Gates blevet milliardær.